

### Spoštovana učiteljica/učitelj,

Za otroke, ki bodo sodelovali pri projektu Pomlad prihaja! (ang. Spring Alive) smo pripravili nekaj iger in nalog, ki jih lahko najdete v nadaljevanju teksta. Prilagojene so utrjevanju in preverjanju znanja, ki so si ga otroci pridobili v naravi in med učnimi urami.

Igre so večinoma vodilo in zamisli, kako lahko informacije o znanilkah pomladi uporabite med vašimi učnimi urami.

Poleg iger smo pripravili tudi serijo ilustracij, ki vam bodo v pomoč pri izvajanju nalog (označene so z enakimi številkami kot spodnje naloge).

Želimo vam mnogo prijetnih ur v družbi ptic!

**Eva Vukelič, koordinatorica projekta Pomlad prihaja!**

### 1) Prepoznavanje ptic na podlagi njihovega oglašanja

Za to nalogo uporabite list z ilustracijami št. 1

Svojim učencem predvajajte oglašanja kmečke lastovke, hudournika, bele štoklje in kukavice (na voljo na spletni strani [www.springalive.net](http://www.springalive.net)) in jim ne povejte, katera ptica se oglašja. Primer vprašanj za otroke:

- Ali prepoznajo oglašanje?
- Kdaj in kje so ga slišali?
- Na kaj jih spominja posamezno oglašanje?
- Kateri pridevniki najboljše opišejo posamezno oglašanje? (npr. hiter, jasen, glasen, kratek, nežen, mehak, pomirjujoč)
- Ali so si oglašanja podobna? Kakšne so razlike med njimi?

Učencem pokažite slike ptic, ponovno zavrtite njihova oglašanja in jih nato vprašajte, kateri ptici pripadajo posamezni glasovi.

Razprava:

- Zakaj se ptice oglašajo? (primer odgovora: pridejo v stik z drugo ptico, privlačijo drugo ptico iste vrste, prestrašijo roparice, označujejo svoj teritorij, varujejo svoje gnezdo, obveščajo druge ptice o nevarnosti)
- Ali se ta oglašanja razlikujejo med seboj? (npr. oglašanje, ki naj bi privlačilo samice, od oglašanja za nevarnost, itd.)
- Kako se razlikujejo? (dolžina, intenzivnost, pogostost, itd.)
- Ali lahko rečemo signalnemu oglašanju »petje«?
- Ali je klopotanje s kljuni petje?

## 2) Pobarvajte znanilke pomladi

Za to nalogo uporabite liste z ilustracijami št. 2, 3, 4, 5

Učencem razdelite liste z risbami štirih znanilk pomladi, ki jih lahko pobarvajo. Ko zaključijo s to nalogo, naj s puščicami označijo pet značilnosti posamezne vrste in jih opišejo. Končana dela lahko predstavite na razstavi.

## 3) Silhuete

Za to nalogo uporabite list z ilustracijami št. 6

Učenci naj narišejo silhuete posameznih vrst ptic. Silhuete lahko zatem nalepite na okna v učilnici.

## 4) Igra “Naj se predstavim”

Za to nalogo uporabite list z ilustracijami št. 7

Potrebujete vse slike s pticami, ki jih imate na voljo (v zraku, na tleh, življenjski prostor posamezne vrste) in posnetke oglašanj.

Naloga učencev je, da skupaj zložijo vse slike iste vrste ptice in sliko njenega življenjskega prostora:

- Bela štorklja - mokrišča
- Kukavica - gozd, grmovje, trstičje
- Kmečka lastovka - kmetije
- Hudournik - mesta

## 5) Sestavljanke

Za to nalogo uporabite liste z ilustracijami št. 8, 9, 10, 11

Učence razdelite v dve skupini in jim razdelite risbe ptic, ki ste jih prej razrezali. Ko vsaka skupina učencev sestavi vse dele sestavljanke, opiše ptico, pri čemer naj se osredotočijo na posebne značilnosti posamezne vrste.

### 6) Podobnosti in razlike

Za to nalogo uporabite list z ilustracijami št. 12

Kateri dve znanilki pomladi z lahkoto zamenjamo?

KMEČKO LASTOVKO in HUDOURNIKA

- Učenci naj izrežejo silhueti hudournika in kmečke lastovke v letu.
- Druga možnost: na sliki naj učenci označijo razlike med vrstama.
- Učenci naj imenujejo čim več razlik med obema vrstama in jih zapišejo v tabelo:

Značilnosti	Kmečka lastovka	Hudournik
barva perja		
rep		
krila		
višina leta		
značilno obnašanje		

### 7) Združi pike

Za to nalogo uporabite liste z ilustracijami št. 13, 14, 15, 16

Učenci naj združijo posamezne točke in pobarvajo sliko.

### 8) Pantomima

Pripravite karte z imeni vseh štirih vrst ptic. Prostovoljec naj izbere eno od njih. Z mimiko naj pokaže, katero ptico je videl na karti, ne da bi si pri tem pomagal z besedami. Vsako ptico naj učenci predstavijo na različne načine - nadaljujte, dokler vam ne zmanjka idej!

### 9) "Ugani kdo?"

Za to nalogo uporabite list z ilustracijami št. 17

Učenci naj prepoznavajo ptice na podlagi posameznih delov na ilustraciji (npr. kljun, deli perja, udov).

### 10) Risanje ptic

Za to nalogo uporabite liste z ilustracijami št. 18, 19, 20, 21

Priloženo lahko najdete predlogo s primeri, kako narisati belo štokljo, kukavico, kmečko lastovko in hudournika. Učenci naj izberejo eno izmed ptic in jo poskusijo sami narisati.

### 11) Igra

Učence razdelite v 4 skupine. Vsaka skupina naj v kratki igri predstavi osnovne značilnosti ene vrste ptic. Učencem razdelite brošure, liste tršega papirja, flomastre/barvice, škarje in ustrezne priročnike z vrstami ptic. Učenci naj pripravijo preproste dekoracije, si izmislijo zgodbo in dialoge. Ko so dobro pripravljeni, naj vsaka skupina učencev prikaže svojo igro.

### 12) Prepoznavanje “ptičjih domov”

Za to nalogo uporabite list z ilustracijami št. 22

Učenci naj v šolo prinesejo različen material, ki je potreben za izgradnjo gnezd:

- ilovico
- kosmata semena
- listje, veje in trnje
- vrvice iz naravnega materiala in plastike
- folijo
- papir, koščke blaga
- peresa
- mah, travo, lišaj

Učenci naj odgovorijo na naslednja vprašanja:

- Kakšen material uporabljajo ptice za svoja gnezda (za oblikovanje, prikrivanje, izolacijo, podporo)?
- Katere materiale pri gradnji svojih gnezd uporabljajo izbrane štiri vrste ptic? Zakaj uporabljajo prav te materiale? Kako je uporaba materiala odvisna od življenjskega prostora in velikosti gnezda?
- Različne vrste gnezd predstavljajo različne primere prilagojenosti. Učenci naj svobodno razpravljajo o gnezdih, ki so jih videli. Učitelj/ica naj jim razloži, kako naj se obnašajo, če najdejo gnezdo (naj se gnezdu ne približujejo, naj bodo tiho, naj gnezd ne uničujejo ali se dotikajo jajc v njem).
- Kaj lahko najdemo v gnezdu bele štoklje/hudournika/kmečke lastovke/kukavice?

### 13) Zgradimo gnezdo

Učenci naj zgradijo ptičje gnezdo: skušajo naj razumeti, kako spretne morajo biti ptice, da lahko zgradijo svoje gnezdo. Učenci naj zgradijo majhno gnezdo in pri tem uporabijo naslednje materiale: vrvice, blago, veje, palice, listje, delčke mahu, vlažne zemlje itd.

Starejši učenci lahko poskusijo zgraditi gnezdo le z uporabo palcev in kazalcev (kot npr. ptice uporabljajo kljun).

#### 14) Kukavičje gnezdo

Za to nalogo uporabite list z ilustracijami št. 23

Učenci naj narišejo kukavičje jajce v vsakem gnezdu.  
Ali je videti v vseh enako veliko?

#### 15) Kje lahko najdete ptičje prijatelje?

Za to nalogo uporabite list z ilustracijami št. 24

Učenci naj naštejejo kraje, kjer lahko najdejo gnezda izbranih vrst ptic in naj gnezda tam tudi narišejo. S križcem naj na ilustraciji označijo kraj, kjer bela štorclja lovi svoj plen.

- bela štorclja
- kmečka lastovka
- hudournik
- kukavica

#### 16) "Eno leto v življenju..."

Učenci naj napišejo pesmico ali pripravijo umetniško delo z naslovom »Eno leto v življenju hudournika, kmečke lastovke, bele štorclje ali kukavice«.

#### 17) "Ptičja poezija"

Učenci razdeljeni v skupine po 5-8 naj napišejo krajšo pesem (dolgo npr. 5 vrstic) o izbrani znanilki pomladi. Pesem naj vsebuje informacije o življenjskem prostoru posamezne vrste ptic. Vsaka skupina naj pesem zrecitira in jo napiše na list papirja s sliko ptice.

#### 18) Družinski album

Učenci naj napišejo svojo zgodbo o izbrani vrsti ptice. Na posameznih straneh naj narišejo ali nalepijo slike ptic (npr. tako je bilo videti jajce preden sem se izvalil; tukaj sem, ko sem se izvalil; moji starši; naše gnezdo; potovanje v Afriko; itd.). Kot rezultat naloge dobimo album, ki prikazuje cikel ptičjega življenja v enem ali več letih.

Albume lahko predstavite na razstavi.

**19) Moja najljubša znanilka pomladi**

Vsak učenec naj si izmed štirih vrst ptic izbere svojo najljubšo znanilko pomladi. Doma naj otroci poiščejo čim več informacij o izbrani ptici: s televizije, z interneta, knjig, zgodb, njihovih lastnih opazovanj. Otroci naj utemeljijo svojo izbiro ptice na ta način, da povedo, kaj jih je pri ptici najbolj pritegnilo. Pogovorite se tudi o ogroženosti posamezne vrste ptic.

**20) Ptičja krmilnica - pogovorimo se o prehrani znanilk pomladi**

Za to nalogo uporabite list z ilustracijami št. 25

Učenci naj narišejo puščice med kmečko lastovko/kukavico/belo štorkljo/hudournikom in njihovo tipično prehrano.

**21) Splošne značilnosti in razlike med znanilkami pomladi**

Učenci naj narišejo + (plus) v okna, če posamezna značilnost velja za izbrano vrsto ptice.

ZNAČILNOST	KMEČKA LASTOVKA	HUDOURNIK	KUKAVICA	BELA ŠTORKLJA
Živi skrivno, stran od ljudi				
Lahko jo vidiš v mestih				
Lovi med letom				
Prehranjuje se z malimi sesalci				
Hrani se z žuželkami				
Jajca podtika v tuja gnezda				
Izvali do 5 jajc				
Izvali več kot 5 jajc				
Spi med letom				
Je zaščitena				

## 22) Kje prezimujejo?

Za to nalogo uporabite list z ilustracijami št. 26

Potrebujete zemljevid sveta, ki je narisana na kartonu in risalne žebličke v štirih različnih barvah (za vsako ptico druga barva).

Ko se pogovarjate o selitvenih poteh ptic, naj otroci z risalnimi žeblički označujejo prezimovališča posameznih vrst ptic. Na ta način ustvarimo »Ptičji zemljevid«.

## 23) Ptice so kot ljudje - potujejo...

Vprašajte svoje učence, če se kateri od njihovih članov družine vsako leto »seli«. Primer: ljudje, ki potujejo v južne kraje, se izognejo mrazu in se poleti vrnejo nazaj na sever (v naše kraje). Ali: včasih cele družine preživijo počitnice v istem kraju. Kako pogosto se »selijo«? Kdaj odidejo in kdaj se vrnejo?

Za domačo nalogo naj otroci napišejo krajši spis:

»Moje nepozabno potovanje« (potovalni dnevnik s ptičjega vidika)

Otroci naj podrobno opišejo svoje potovanje - veter, zvezde, tema, nevarnosti, osamljenost, postanki in nevarni kraji.

## 24) Priprave na potovanje

Za to nalogo uporabite list z ilustracijami št. 27

Ptice se pripravijo na svoje potovanje, prav tako kot ljudje.

Učenci naj si predstavljajo, da se pripravljajo na letno selitev. Kaj bodo vzeli sabo? Kaj bodo pustili doma? Kaj je potrebno, da lahko preživijo potovanje? Otroci naj označijo pot in cilj potovanja na zemljevidu. Kakšna je razlika med našimi pripravami na potovanje in pripravami ptic na selitev?

## 25) Ptičji kažipot

Za to nalogo uporabite list z ilustracijami št. 28

Razdelite učence v skupine. Vsaka skupina ima 5 minut časa, da razmisli o vprašanjih, ki so zapisana spodaj. Zatem naj vsaka skupina predstavi svoje zamisli; celoten razred naj razpravlja o odgovorih.

Vprašanja: KAJ MISLIŠ...

- Ali ptice, kadar se selijo, za orientacijo uporabljajo sonce (in kaj se zgodi, če se selijo na oblačen dan)?
- Ali ptice, kadar se selijo, za orientacijo uporabljajo zvezde (in kaj se zgodi, če se selijo na oblačen dan)?
- Ali ptice pri orientaciji uporabljajo Zemljino magnetno polje?
- Kaj je znak za ptice, ki se selijo, da se začnejo pripravljati na let/selitev?
- Kako vreme vpliva na selitev?

Odgovori:

- Za orientacijo pri selitvi ptice uporabljajo pozicijo sonca. Ko letijo proti severu, vedo, da mora biti sonce zjutraj na njihovi desni strani in popolne na njihovi levi strani. Ptice vidijo polarizirano svetlobo - oblaki zato pri navigaciji niso nobena težava.

b) Ptice, ki se selijo ponoči (npr. hudourniki, ne pa tudi lastovke) lahko uporabljajo za orientacijo zvezde. Ptice v kletkah, ki lahko vidijo zvezde v planetariju, se pričnejo pripravljati k selitvi in se obrnejo v tisto smer, kamor naj bi odletele. Veliko ptic se seli ponoči, da se lahko orientirajo po zvezdah.

c) Magnetno polje je močna sila, ki obkroža Zemljo. Znanstveniki verjamejo, da je eno izmed najpomembnejših orodij za seleče ptice. Ptice naj bi imele »vgrajen notranji kompas«, s katerim lahko določijo posamezen pol. Čim bolj se približamo magnetnemu polu, bolj močno je magnetno polje. Slabo vreme, npr. oblaki, pticam ne preprečuje uporabo te metode pri orientaciji.

d) Ptice lahko prepoznajo trenutek, ko naj bi se pričele seliti z zaznavanjem sprememb v količini svetlobe, spremembi temperature in zalogi hrane. Bolj ko se bliža zima, nižje so temperature, dan je krajši, kar zmanjša zalogo hrane.

e) Seleče ptice se zanašajo več kot le na svoj vid. Posebno ponoči, njihov vid ni tako dober kot naš. Ptice se selijo s pomočjo zračnih mas. Dejstvo, da se selijo poleti in jeseni izhaja bolj iz sprememb v zračnih tokovih kot sprememb v temperaturi. Zanašati se morajo na severne in južne vetrove, ki naj bi jih ponesli v pravo smer.

## 26) Kje me lahko opaziš?

Učence razdelite v štiri skupine in vsaki skupini dodelite eno vrsto ptice. Otroci naj prejmejo zemljevide s selitvenimi potmi (risbe najdete na spletni strani »Več o pticah« - »O selitvah«) in izberejo eno državo na tej poti. Nato naj skušajo državo brez besed opisati ali jo narisati. Ostali učenci morajo uganiti, za katero državo gre.

## 27) Igrajmo se lastovke

Med dolgim potovanjem v Afriko in nazaj, kmečke lastovke, tako kot ostale seleče ptice, naletijo na mnogo nevarnosti. Nekatere so posledica naravnih pojavov, druge, na žalost, povzročijo človek.

a) Z učenci se pogovorite o selitvah. Otroci naj osvojijo selitveno pot kmečke lastovke iz Slovenije do prezimovališč v Afriki.

To je opis poti:

- potovanje se prične septembra - nekatere lastovke imajo še vedno jajca v svojih gnezdih, nekatera so vzeli **zbiralci jajc**
- preden se odpravijo na potovanje, se izdatno hranijo, da si naberejo maščobne zaloge - nekatere ne dobijo dovolj hrane (**pomanjkanje hrane**)
- v južni Evropi se lahko srečajo z **lovci na ptice** - nekatere ujamejo
- prav tako v južni Evropi morajo biti previdne. Sredozemski sokol, ki pozno gnezdi, lovi seleče lastovke, da lahko nahrani svoje mladiče - nekatere ujame ta **ujeda**
- tiste, ki preživijo, morajo leteti čez Mediteransko morje - nekatere ne bodo preživele **leta čez morje**
- naslednji izziv sta puščava Sahara in Sahel - najbolj suho področje v Afriki - nekatere bodo poginile od **žeje**
- vreme v tropski Afriki je spremenljivo - nekatere poginejo zaradi **slabih vremenskih razmer**
- v Afriki ljudje še vedno uporabljajo strupene kemične snovi, ki so v Evropi prepovedane - ptice poginejo, če npr. pojedjo okužene žuželke (**škodljive kemikalije**)

TISTE, KI SO PREŽIVELE, priletijo v Južno Afriko. Po koncu zime pa morajo spet odleteti nazaj.



b) Pripravite 10 A4 listov, ki bodo »nevarne karte« in nanje napišite: zbiralci jajc, pomanjkanje hrane, let čez morje, ujede, lovci na ptice, žeja, slabo vreme, škodljive kemikalije, uničen življenjski prostor. Razdelite jih otrokom.

Za vsakega sodelujočega, razen za udeležence z »nevarnimi kartami«, pripravite list s številko (od 1 naprej, kolikor je še preostalih učencev). Liste razdelite med učence, ki še nimajo kart. Pripravite še en enak niz oštevilčenih kart.

c) Začetek igre. Otroci z oštevilčenimi kartami so lastovke. Igro začnejo »živi« - stojijo. Če slišijo številko, zapisano na njihovi karti, se usedejo (»poginejo«).

d) Pričnite brati opis poti selečnih lastovk. Učenci z »nevarnimi kartami« ob opisu nevarnosti, ki je napisana na njihovi karti, iz drugega niza naključno izberejo eno izmed oštevilčenih kart in jo naglas preberejo - »lastovka« z enako številko »pogine« (se usede). Zgodbo preberite do konca - ob koncu igre se domov vrne 20% lastovk.

Število igralcev	20	30	40
<b>NEVARNOST:</b>			
Zbiralci jajc	1	2	2
Pomanjkanje hrane	1	1	1
Let čez morje	-	1	1
Lovci na ptice	2	2	3
Ujede	1	1	1
Let čez morje	1	1	1
Puščava	1	1	1
Žeja	1	2	2
Slabo vreme	1	1	1
Škodljive kemikalije	1	2	3
Pomanjkanje hrane	1	1	1
Žeja	-	1	1
Puščava	1	1	2
Let čez morje	-	1	1
Lovci na ptice	1	2	3
Slabo vreme	1	1	2
Let čez morje	-	-	1
Ujede	-	1	1
Uničen življenjski prostor	2	2	4

e) Zaključek - razprava - katera od nevarnosti grozi lastovkam od človeka? Ali jih lahko preprečimo?



### 28) Krog znanja

Učenci se usedejo v krog; vsak učenec naključno izbere svojo vrsto ptice in dobi kazalko za knjigo ali sliko ene vrste ptice. Učitelj začne brati posamezne osnovne informacije o znanilkah pomladi. Učenec dvigne sliko/kazalko, če gre za njegovo vrsto ptice. Vsak pravilen odgovor prinese eno točko (npr. bonbon, žvečilni gumi), napačen odgovor pa pomeni, da učenec izpade iz igre in gre zato iz kroga. Kdor ostane v krogu najdlje, je zmagovalec.

### 29) Igra (določi ptico)

Vsak učenec naj dobi karto z informacijami o eni vrsti ptice na eni strani in sliko na drugi strani. Naročite učencem, naj se postavijo v vrsto in jim preberite dejstva o posameznih vrstah ptic. Otroci, ki imajo na listih napisana ta dejstva, stopijo iz vrste. Nato naj otroci v posamezni skupini povedo, katero vrsto ptice ste opisali.

Primer informacij: število in opis jajc, material, ki ga ptica uporablja pri izdelavi gnezda, selitvena pot, prehrana, perje, okolje, v katerem živi...